

Õiguskantsler

Teie 20.05.2016 nr

Meie 16.06.2016 nr 6-1/160718/1602635

Eelhääletuse korraldamise koostööla Põhiseadusega

Austatud avaldaja

Valimispäev on Põhiseaduses (§ 60 lg 3) määratletud selleks, et tagada rahvaesinduse perioodiline ümbervalimine. Hääletamise korraldus kehtestatakse valimisseadusega. Enne valimispäeva hääletamise ja erinevate hääletamisviiside lubamine on Eestis ja ka teistes demokraatlikes õigusriikides mõeldud selleks, et võimalikult paljud hääleõiguslikud inimesed saaksid valimistest osa võtta. Väljaspool elukohta hääletamiseks kasutatakse erinevaid hääletamisviise, sh lubatakse mõnes riigis saata täidetud hääletussedel tavapostiga. Mitme hääletamispäeva ja –viisi lubamine on tavapärane ja valimiste üldisuse põhimõtte tagamiseks kaasajal vajalik.

Riigikogu valimise seaduse § 38 kohaselt toimub eelhääletamine kümnendast kuni seitsmenda päevani enne valimispäeva maakonna valimiskomisjoni määratud valimisjaoskonnas; samuti kuuendast päevast kuni neljanda päevani enne valimispäeva kõigis valimisjaoskondades, valija asukohas, kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses ning kümnendast päevast kuni neljanda päevani enne valimispäeva elektrooniliselt.

Riigikohus on leidnud, et: „Valimiste üldisuse põhimõtte järgi peab kõigile hääleõiguslikele isikutele olema tagatud võimalus valimistest osa võtta. Meetmed, mida riik tarvitusele võtab, et tagada võimalikult suurele osale valijaskonnast võimalus valimistest osa võtta, on õigustatud ja soovitatavad.“ (RKPJKo 01.09.2005 [3-4-1-13-05](#) p 25). Eelkõige püütakse eelhääletusviiside kaudu tagada, et hääletada saaksid ka need hääleõiguslikud isikud, kes mingil põhjusel ei saa valimispäeval elukohajärgses jaoskonnas hääletada (nt viibivad sel ajal välismaal). Elektroonilist hääletamist silmas pidades on eelhääletamise mitme päeva jooksul toimumisel veel lisaks eesmärk tagada valimiste vabaduse ja salajasuse põhimõtteid. See võimaldab isikul, keda on elektroonilise hääletamise käigus ebaseaduslikult mõjutatud või jälgitud, uuesti elektrooniliselt või valimissedeliga hääletada (vt sama Riigikohtu lahendi p 30).

Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) § 60 lg 3 sätestab: „Riigikogu korralised valimised toimuvad märtsikuu esimesel pühapäeval neljandal aastal, mis järgneb Riigikogu eelmiste valimiste aastale.“

Põhiseaduses Riigikogu korraliste valimiste päeva väljatoomisest ei tulene nõuet kasutada kõiki hääletusviise ainult sel päeval. Valimispäeva väljatoomise eesmärgiks on tagada Riigikogu

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

valimise toimumine iga nelja aasta tagant ehk vältida seda, et võimulolijad võimul püsimiseks Riigikogu valimisi edasi lükkavad. Põhiseadus ei keela eelhääletuse korraldamist.

Demokraatia põhimõttest tulenevalt on nõutav parlamendi legitiimsuse perioodiline uuendamine rahva poolt valimiste kaudu. Sel eesmärgil tuleb määratleda valimiste läbiviimise sagedus. PS § 60 lg 3 eesmärgiks ongi tagada, et Riigikogu valimised toimuksid vähemalt iga nelja aasta tagant. See eesmärk on täidetud sõltumata sellest, mitmel päeval enne valimispäeva eelhääletusviise kasutatakse.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise